

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ
ΥΛΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ 2^{ΟΥ} ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 Κοινωνικοποίηση

Είναι η διαδικασία ένταξης του ατόμου στην κοινωνία μέσα από την εκμάθηση των κανόνων, των προτύπων, των αξιών της κοινωνίας αυτής η οποία μεταβιβάζει στα νέα άτομα τις αντιλήψεις, τη νοοτροπία, τις προσδοκίες της, γενικά τον πολιτισμό της.

Μέσω της κοινωνικοποίησης η κοινωνία επιτυγχάνει τη διατήρηση της συνοχής της ενώ τα άτομα μαθαίνουν ποια είναι η επιθυμητή συμπεριφορά και τι περιμένει η κοινωνία απ' αυτά. Άρα στόχος της κοινωνικοποίησης είναι η ένταξη του ατόμου και η συνοχή της κοινωνίας.

Η κοινωνικοποίηση διαθέτει πολύπλοκους **μηχανισμούς** όπως:

α) **Η μάθηση**, που επιτυγχάνεται μέσα από εντολές, υποδείξεις, συμβολισμούς, συστάσεις, μίμηση κ.α.
β) **Η ταύτιση**. Το νεαρό άτομο υιοθετεί από τους μεγαλύτερους πρότυπα συμπεριφοράς και παραδείγματα για μίμηση ώστε να ταυτιστεί μαζί τους. γ) **Η εσωτερίκευση**. Είναι η υιοθέτηση και αφομοίωση των κανόνων και των αξιών της ομάδας ή της κοινωνίας σε βαθμό που το άτομο τα θεωρεί κτήμα του και αυτονόητα.

Η κοινωνικοποίηση αρχίζει με τη γέννηση του ατόμου και συνεχίζεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής του γιατί αναπροσαρμόζει τις ιδέες και τη συμπεριφορά του.

Η κοινωνικοποίηση διαφοροποιείται στον χώρο και στον χρόνο δηλαδή από κοινωνία σε κοινωνία και από εποχή σε εποχή. Ακόμα, διαφοροποιείται σε σχέση με το φύλο, δηλαδή μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Η κοινωνικοποίηση είναι μία πολυδιάστατη και πολύπλοκη διαδικασία γιατί επιδρούν πολλοί φορείς που μεταβιβάζουν πολλά διαφορετικά και συχνά αντιφατικά μεταξύ τους μηνύματα που φέρνουν τα άτομα σε μία διλημματική κατάσταση.

Ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδος για την κοινωνικοποίηση του ατόμου είναι η εφηβεία και η ενηλικίωση γιατί την περίοδο αυτή το άτομο κάνει σημαντικές επιλογές που θα επηρεάσουν τη μετέπειτα ζωή του.

Η πολιτική κοινωνικοποίηση (πολιτικοποίηση) είναι η διαμόρφωση γνώμης και στάσης για την πολιτική δηλαδή τους πολιτικούς θεσμούς, την εξουσία, γεγονότα κτλ. που αφορούν τη συμμετοχή στα κοινά.

Η πολιτική κοινωνικοποίηση συντελείται με τους ίδιους φορείς που επιδρούν και στην κοινωνικοποίηση πχ οικογένεια, σχολείο κτλ. Παραδείγματα πολιτικής κοινωνικοποίησης είναι η γνώμη του πολίτη για την άσκηση εξουσίας, τη στάση του στα πολιτικά ζητήματα, η κριτική του για τα κόμματα, η στάση του για την ανισότητα και την εκμετάλλευση, η συμμετοχή του σε κοινωνικά κινήματα, σωματεία εργαζομένων κτλ.

Αντικείμενο (περιεχόμενο) της πολιτικοποίησης είναι η μετάδοση γνώσεων, ιδεών, αρχών, αξιών, στάσεων και ανάπτυξη δράσεων για θέματα της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας. Το περιεχόμενο αυτό μεταβάλλεται ανάλογα με το κοινωνικό και πολιτικό σύστημα που επικρατεί σε κάθε κοινωνία και στη διάρκεια του χρόνου π.χ ένα αυταρχικό σύστημα φοβάται τη συμμετοχή του πολίτη, ενώ ένα δημοκρατικό την επιδιώκει.

6.2.5 (1) Τα πολιτικά κόμματα

Είναι ενώσεις πολιτών με σκοπό να επηρεάσουν ή να αναλάβουν την εξουσία και να εφαρμόσουν το πρόγραμμά τους, και τις ιδεολογικές απόψεις τους σχετικά με την οικονομία, την πολιτική, την κοινωνία.

Είναι σημαντικοί πολιτικοί θεσμοί για την λειτουργία της δημοκρατίας για αυτό και χρειάζεται η ανάπτυξη της δημοκρατικής παιδείας. Χωρίς αυτήν οι πολίτες πέφτουν θύματα της δημαγωγίας, του φανατισμού και της προπαγάνδας. Ακόμα υπάρχουν κόμματα τα οποία δεν σέβονται την δημοκρατία. Όμως το Σύνταγμα δίνει το δικαίωμα συμμετοχής ή ίδρυσης πολιτικού κόμματος αρκεί η δράση του να σέβεται την λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

6.2.6 (2) Ο θεσμός των μαθητικών κοινοτήτων

Το σχολείο ως θεσμός προετοιμάζει τα παιδιά για ένταξη σε μια ελεύθερη και δημοκρατική κοινωνία.

Ο σκοπός των μαθητικών κοινοτήτων για την πολιτικοποίηση είναι η μαθητεία στην δημοκρατία, [δηλαδή: α) η ανάπτυξη της δημοκρατικής συνείδησης, β) ο σεβασμός της προσωπικότητας, γ) η ανάπτυξη ατομικής και κοινωνικής ευθύνης, δ) η ανάπτυξη των δυνατοτήτων του μαθητή, ε) η άσκηση στους κοινωνικούς ρόλους.]

Οι μαθητικές κοινότητες μπορούν να λειτουργήσουν ως άσκηση δημοκρατίας. Η κάθε τάξη του σχολείου λειτουργεί ως μια ξεχωριστή κοινότητα ενώ όλο το σχολείο λειτουργεί ως μια πολιτεία.

Οι μαθητές, μέσω των μαθητικών κοινοτήτων μαθαίνουν να λειτουργούν πολιτικά δηλαδή:

1) να θέτουν και να εφαρμόζουν κανόνες, 2) να κάνουν διάλογο με επιχειρήματα, 3) να εκλέγουν και να εκλέγονται, 4) να αναπτύσσουν πολιτικές αρετές, 5) να βιώνουν την δημοκρατία ως τρόπο ζωής. Η λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων σε πολλές περιπτώσεις είναι προβληματική για αυτό χρειάζεται η δημοκρατική τους οργάνωση ώστε να λειτουργούν ελεύθερα και ανεξάρτητα.

6.3 Ο κοινωνικός έλεγχος

Κάθε κοινωνία διαθέτει κάποιους **κανόνες** που ρυθμίζουν την συμπεριφορά των ατόμων μέσα σε ορισμένα αποδεκτά όρια. Κάποιοι κανόνες αφορούν την συμπεριφορά όλων των μελών της κοινωνίας (γενικοί κανόνες πχ ντύσιμο, ομιλία κλπ) και κάποιοι άλλοι αφορούν μόνο ορισμένα άτομα ή ομάδες στα πλαίσια άσκησης ενός ρόλου πχ οι αστυνομικοί φορούν στολή.

Μέσω της κοινωνικοποίησης τα άτομα μαθαίνουν τι επιτρέπεται και τι όχι δηλαδή τους κοινωνικούς κανόνες.

Ο **κοινωνικός έλεγχος** είναι ο μηχανισμός και τα μέσα που χρησιμοποιεί η κοινωνία για να πιέζει τα άτομα ώστε να συμμορφώνονται με τους κανόνες και τα πρότυπα που μεταδίδει η κοινωνικοποίηση. Άρα, ο κοινωνικός έλεγχος λειτουργεί συμπληρωματικά με την κοινωνικοποίηση και συνδέεται στενά με αυτήν.

Οι φορείς που ασκούν τον κοινωνικό έλεγχο είναι ίδιοι με τους φορείς κοινωνικοποίησης, όμως δεν διαθέτουν όλοι την ίδια δύναμη, πχ τα Μ.Μ.Ε. επηρεάζουν τη συμπεριφορά, όμως δεν μπορούν να επιβάλλουν κυρώσεις.

Ο κοινωνικός έλεγχος λειτουργεί:

1. Ανάλογα με το **πότε** ασκείται:

α) προληπτικά, όταν με το ενδεχόμενο επιβολής κυρώσεων αποτρέπει τα άτομα από το να παραβιάσουν τους κανόνες.

β) κατασταλτικά, όταν επιβάλλονται τελικά κυρώσεις σε όσους έχουν παραβιάσει κάποιον κανόνα.

2. Ανάλογα με τον **τρόπο** που ασκείται:

α) **Θετικός**, με επιβραβεύσεις, επαίνους, επιδοκιμασία δηλαδή θετική αξιολόγηση της θεμιτής συμπεριφοράς ώστε αυτή να επαναλαμβάνεται.

β) **Αρνητικός**, με κυρώσεις, δηλαδή με τιμωρίες, ποινές, αποδοκιμασία ώστε να αποφεύγεται η συμπεριφορά που παραβιάζει τους κανόνες γιατί απειλεί την κοινωνική συνοχή.

Ο κοινωνικός έλεγχος διακρίνεται σε τρία **είδη**:

1) Ο άτυπος, που ασκείται κυρίως με κριτική από μικρές ομάδες όπως φίλοι, οικογένεια, γειτονιά κλπ. με βάση τα ήθη και τις παραδόσεις που ισχύουν κυρίως σε μικρές ή παραδοσιακές κοινωνίες (χωριό) όπου οι σχέσεις είναι προσωπικές.

2) Ο τυπικός ή επίσημος είναι ο έλεγχος που ασκείται με βάση γραπτούς κανόνες από φορείς με αρμοδιότητα από το κράτος να επιβάλλουν προβλεπόμενες κυρώσεις πχ (οικογένεια, σχολείο), αστυνομία, δικαστήρια κλπ. Ο τυπικός έλεγχος ασκείται σε μεγάλες (πόλεις) και σε σύγχρονες κοινωνίες όπου οι σχέσεις είναι τυπικές και απρόσωπες.

3) Ο αυτοέλεγχος είναι ο έλεγχος που ασκεί το ίδιο το άτομο στη συμπεριφορά του είτε γιατί φοβάται τις κυρώσεις, είτε γιατί θεωρεί τους κανόνες αναγκαίους. Ο βαθμός αυτοελέγχου εξαρτάται από τον βαθμό εσωτερικεύσης και αφομοίωσης των κανόνων και αξιών της κοινωνίας από το άτομο.

Οι κανόνες εσωτερικεύονται από τα άτομα από μικρή ηλικία ώστε να θεωρούνται αυτονόητοι.

7.6 Φορολογική συνείδηση

Φορολογία είναι τα ποσά που οι πολίτες (καταναλωτές και επιχειρήσεις) είναι υποχρεωμένοι να καταβάλλουν στην πολιτεία ανάλογα με το εισόδημα ή την περιουσία τους. Οι φόροι διακρίνονται σε: α) άμεσους που πληρώνουν οι φορολογούμενοι απευθείας στο κράτος με βάση το εισόδημα, τα ακίνητα, την κληρονομιά, την περιουσία κτλ. β) έμμεσους που πληρώνονται μέσω της κατανάλωσης προϊόντων πχ ο Φ.Π.Α.

Τα μόνα εισοδήματα που εντοπίζονται εύκολα είναι οι μισθοί και οι συντάξεις ενώ τα κέρδη των επιχειρήσεων και των ελεύθερων επαγγελματιών είναι πιο εύκολο να αποκρυφτούν και να φοροδιαφύγουν. Φοροδιαφυγή μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, όπως: α) απόκρυψη εισοδημάτων β) εμφάνιση πλαστών δαπανών γ) ίδρυση πλασματικών εταιριών σε υπεράκτιες χώρες που ονομάζονται φορολογικοί παράδεισοι. Οι χώρες αυτές απαλλάσσουν τους ξένους επενδυτές από τη φορολογία και αρνούνται να δώσουν στοιχεία σχετικά με τις καταθέσεις στις τράπεζες τους.

Η φοροδιαφυγή είναι μία αντικοινωνική πράξη γιατί στερεί από το κράτος πολύτιμους πόρους με τους οποίους θα μπορούσε να ασκήσει κοινωνική πολιτική και να δημιουργήσει σχολεία, νοσοκομεία κτλ.

Οι πλούσιοι πληρώνουν λιγότερους φόρους και το βάρος πέφτει στους φτωχούς, τους μισθωτούς και τους

συνταξιούχους. Η κοινωνικά δίκαιη φορολογία απαιτεί αναδιανομή του εισοδήματος, δηλαδή το κράτος μέσω των φόρων να μεταβιβάσει εισοδήματα από τους πιο πλούσιους στους πιο φτωχούς. Η διαφθορά και η έλλειψη διαφάνειας για το πως διαχειρίζεται το κράτος τα έσοδα από τους φόρους των πολιτών έχουν συμβάλει στην απουσία φορολογικής συνείδησης και στο αίσθημα αδικίας στους πολίτες. Γι' αυτό η πολιτεία οφείλει να διαμορφώσει ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα, να επιδιώξει την πάταξη της φοροδιαφυγής και να καλλιεργήσει τη φορολογική συνείδηση.

7.7 Κοινωνική ευαισθησία

1. Τα δικαιώματα του παιδιού

Η Παγκόσμια Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού* θέτει στοιχειώδεις αρχές για την προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού, τα οποία εντάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες:

- α) δικαιώματα επιβίωσης, δηλαδή δικαίωμα για ζωή, τροφή, στέγη και ιατρικές υπηρεσίες
- β) δικαιώματα προστασίας από κάθε εκμετάλλευση, παραμέληση, κακοποίηση, εργασία, χρήση ναρκωτικών κ.ά.
- γ) δικαιώματα ανάπτυξης και εξέλιξης, όπως για εκπαίδευση, αναψυχή, ελευθερία σκέψης, συνείδησης κτλ.
- δ) δικαιώματα συμμετοχής για ενεργό ρόλο στην κοινωνία και τα έθνη τους συμμετέχοντας σε οργανώσεις και ειρηνικές συγκεντρώσεις.

Η παραπάνω Σύμβαση*:

- προστατεύει όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από φυλή, φύλο, θρησκεία, πεποιθήσεις κτλ.
- θεωρεί ως παιδί κάθε άνθρωπο κάτω των 18.
- θεωρεί ότι τα κράτη παίρνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προστασίας του παιδιού.

2. Τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

Τα άτομα αυτά ανήκουν σε πολλές κατηγορίες, έχουν ανάγκες όπως την ανάγκη εκπαίδευσης την οποία ως κοινωνικό αγαθό οφείλει να προσφέρει σε όλους το κράτος με βάση το Σύνταγμα.

Ο πολιτισμός μιας χώρας φαίνεται και από τη μέριμνα που δείχνει στα παιδιά με αναπηρία. Για τον σκοπό αυτό η πολιτεία έχει θεσπίσει την ειδική αγωγή σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης ώστε τα άτομα αυτά να αντιμετωπίζονται με κοινωνική δικαιοσύνη, να μη νιώθουν στο περιθώριο, αλλά ικανά και δημιουργικά. Ειδική μεταχείριση χρειάζονται και τα χαρισματικά άτομα.